

CONTRIBUȚIA COMITETELOR ȘCOLARE LA CONSTRUCȚIA LOCALURILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR (I)

Vasile CREȚU, lector universitar

Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. Articolul se referă la campania de construcție a clădirilor școlare primare, inițiată în 1918 de autoritățile școlare centrale și locale. Comitetele școlare au avut o contribuție importantă la construcția școlilor primare.

Cuvinte-cheie: învățământ primar, autorități școlare, Basarabia, Vechiul Regat, școli primare, comitete școlare, Ministerul Instrucțiunii Publice, Comisia școlară, Casa Școalelor, Zemstvele județene, Comitete de construcție, Decret-lege.

CONTRIBUTION OF SCHOOL COMMITTEES TO THE CONSTRUCTION OF PRIMARY SCHOOLS (I)

Abstract. This article refers to the construction campaign of primary school buildings, which was initiated by the central and local school authorities as early as 1918. An important contribution to the construction of primary schools, was made by the school committees.

Keywords: primary education, school authorities, Bessarabia, Old Kingdom, Primary Schools, School Committees, Ministry of Public Instruction, School Commission, School House, County Zemstvas, Construction Committees, Decree-Law.

O acțiune importantă pentru dezvoltarea învățământului primar în Basarabia a fost construcția lăcașelor școlare, campanie inițiată în 1918 și mai cu seamă în 1922 de autoritățile școlare. Ministrul Instrucțiunii Publice de atunci, Constantin Angelescu, a avut un aport considerabil la construcția școlilor. În monografia „Politica culturii în România contemporană. Studii de pedagogie”, Ștefan Bârsănescu menționa despre Angelescu următoarele: „Lupta lui perseverentă pentru înființarea de școli, în special de școli primare, precum și dârzenia cu care se străduiește să sporească numărul membrilor personalului didactic, sprijinind dezideratele legitime ale acestui corp” [1, p. 197]. Creșterea numărului de școli primare a fost constantă în întreaga perioadă interbelică, cu excepția anilor 1931-1932, în timpul mandatului ministrului Nicolae Iorga, când criza economică a împiedicat extinderea rețelei. Contemporanii l-au numit pe Constantin Angelescu „doctorul cărămidă”, pentru că în perioada exercitării funcției de ministru al Instrucțiunii Publice au fost construite foarte multe școli: peste 7 000 [2]. A înființat chiar și o distincție specială „Răsplata muncii pentru construcții școlare”. Din spusele martorilor, C. Angelescu „cunoștea în amănunt fiecare construcție școlară în parte, iar inspecțiile sale durau zile întregi,... alergând de la un capăt la altul al țării aducând laude sau distribuind blamuri” [3].

Primul Război Mondial a provocat nu numai pierderi umane, ci și uriașe pagube materiale. Sute de localuri au fost distruse, altele deteriorate, astfel încât multe din ele nu mai puteau funcționa. Un mare număr de copii de vârstă școlară au fost puși în imposibilitatea de a frecventa școala din cauza lipsei de localuri. În Basarabia, situația era

și mai dificilă, deoarece erau încă sute de comune fără școală. Din această cauză, autoritățile școlare centrale au demarat o campanie de construcții a localurilor școlare în toată țara, inclusiv în Basarabia. Mai întâi, trebuiau reparate școlile deteriorate. Autoritățile provinciale au alocat mijloace bănești județelor sub formă de credit-expres pentru reparația școlilor. Însă aceste sume erau destul de modeste, încât nu se putea face față tuturor nevoilor. În 1918, Comisia interimară a Zemstvei județului Tighina a adresat un demers secretarului general al Ministerului de Interne, în care se menționa: „Creditul de 300 mii de lei deschis acestei Zemstve pentru... reparația școlilor existente în județul Tighina nu este suficient pentru a face față tuturor cheltuielilor de reparații efectuate. Și pentru finisarea lucrărilor de reparație, comisia județeană mai cere să i se deschidă un credit de cel puțin 60 mii de lei” [4, f. 4].

O contribuție importantă la opera de construcție a clădirilor școlare le-au avut comitetele școlare, înființate la 23 iulie 1919 printr-un Decret-lege, adoptat din cauză că statul, aflându-se într-o situație financiară grea în ceea ce privește mijloacele proprii, nu mai putea face față tuturor cerințelor învățământului. În vechiul Regat, ele au dat rezultate „... mai mult decât mulțumitoare în privința întreținerii și clădirii localurilor școlare”, ușurând astfel sarcina statului și a comunelor. Și pentru ca mersul învățământului să nu sufere, „ministerul Instrucțiunii a dispus prin Hotărârea nr. 97375 din 7 octombrie 1921 ca Decretul-lege privitor la înființarea și organizarea comitetelor școlare să se aplice în toate școlile... din întreg cuprinsul țării” [5, f. 107], inclusiv în Basarabia.

În Basarabia participarea Zemstvelor județene la activitatea școlară era destul de mare. Cu toate acestea, dacă s-ar fi aplicat legea comitetelor școlare cu strictețe, o bună parte din activitatea respectivă ar fi rămas în afara sferei de acțiune a acestora. Astfel, pe lângă administrația Zemstvei, a fost instituită o Comisie școlară, al cărei scop era „... de a se obține o colaborare între organele administrative și cele locale” [181, f. 386].

Articolul 2 al acestui Decret-lege stipula că instituirea acestor comitete școlare a avut drept scop „supravegherea conducerii și bunul mers al școlii; asigurarea întreținerii localului și a materialului didactic; dotarea școlii cu cele necesare; clădirea și completarea și îmbunătățirea localurilor de școală; înființarea și susținerea bibliotecilor școlare și populare; ajutorarea elevilor cu cărți, îmbrăcăminte, mâncare, înființarea de căminuri și cantine școlare; acordarea asistenței medicale gratuite elevilor săraci etc.” [6, p. 1]. Comitetul școlar comunal era alcătuit din primar, preotul paroh, un învățător și patru locuitori. Comitetele școlare administrau următoarele fonduri:

1. Venituri ordinare și extraordinare, adică 14% din veniturile acestei unități administrative, „reprezentând contribuția comunelor pentru întreținerea școlii”; acestea nu erau suficiente, cu atât mai mult cu cât unele comune refuzau să aloce acest procent;
2. „Veniturile bunurilor mobile, proprietatea școlilor din comune;

3. O treime din veniturile arendării cârciumilor;
4. Subvenții permanente sau temporare din partea statului, județului sau comunelor, instituțiilor financiare, contribuțiilor locuitorilor...” [6, p. 3].

După alegerea președintelui pe un termen de un an, toți membrii comitetului școlar depuneau jurământul regal înaintea subprefectului plasei. Iată textul acestui jurământ: „Jur a fi credincios Regelui și intereselor țării mele, de a respecta în totul Constituția și legile țării, de a executa cu onoare și conștiință funcțiile ce îmi sunt încredințate și de a nu face nimic de natura de a periclita ordinea în stat. Așa să-mi ajute Dumnezeu” [7, f. 61]. Însă aplicarea în practică a sarcinilor ce reveneau comitetelor școlare în Basarabia a constituit o dovadă destul de grea, în pofida faptului că acestea au fost înființate încă în 1919. De exemplu, în orașul Chișinău, acestea au început să funcționeze abia în 1923.

În darea de seamă despre activitatea comitetului școlar comunal al orașului Chișinău pentru 1924, se face o analiză amplă a stării învățământului sub guvernarea țaristă, precum și după 1918, când învățământul primar a intrat în faza de tranziție, tinzând spre școala primară românească. În capitolul 2 al acestui raport se menționează că activitatea comitetului școlar pentru 1924 este strâns legată de cea pentru 1923, deoarece cea dintâi este continuarea și completarea celei de-a doua. Activitatea respectivă a evoluat în două direcții: una externă – prin înființarea de comitete școlare pe lângă fiecare școală primară de băieți, fete și mixtă, și alta – internă privind buna administrare, completa înzestrare și continua întreținere într-o stare cât mai bună a tuturor localurilor de școli primare.

Activitatea externă: „În orașul Chișinău, există 37 de școli primare, dintre care: 23 – școli de băieți și 14 – de fete. În 1923, luna martie, nu existau comitete școlare la nicio școală primară”. E ușor de înțeles cu câtă greutate a pătruns această nouă idee de a se înființa comitetul școlar pe lângă fiecare școală și cu câtă neîncredere a fost acceptată această inițiativă, deși era bazată pe un context legal. Dacă înființarea comitetelor școlare a fost un lucru foarte greu de îndeplinit, apoi punerea lor în funcțiune a fost partea cea mai grea. De vină au fost atât unii directori de școli, precum și părinții elevilor unor școli” [8, f. 4]. Cu ajutorul comitetelor școlare au fost efectuate reparațiile localurilor școlare, iluminatul, cheltuieli pentru procurarea materialului didactic, procurarea mobilierului, plata chiriei, ajutorarea copiilor săraci de la școlile primare etc.

În ce privește activitatea internă, aceasta „a fost de la bun început îndreptată spre organizarea și înființarea de comitete școlare pe lângă fiecare școală și grădini de copii în parte. Astfel, putem constata că orașul Chișinău poate sta în fruntea celorlalte orașe din vechiul Regat. Astăzi, toate școlile primare: 23 – băieți, 14 – fete și 26 grădini de copii au fiecare comitet școlar părintesc” [8, f. 4].

În procesul de activitate, comitetele școlare s-au confruntat cu o serie de probleme atât de ordin organizatoric, cât și administrativ, deși din ele, conform Decretului-lege,

făcea parte, în mod obligatoriu, și primarul comunei. O problemă frecventă era lipsa de bani. Instituțiile de învățământ nu dispuneau de fonduri necesare pentru a face față cheltuielilor reclamate de nevoile școlare. Cu acest prilej, deputatul Guciuțma, în ședința parlamentului, a făcut următoarea comunicare: „Ca delegat al adunării generale a delegaților comitetelor școlare rurale din județul Lăpușna, am onoarea a vă anunța următoarea comunicare privitoare la situația critică materială, în care se află comitetele școlare din acest județ... Nu dispun de fonduri necesare... Cota de 14% ce ar trebui să o primească comitetele școlare de la comună e neîndestulătoare... Pe de altă parte, din cauza secetei ce a domnit în ultimii doi ani în Basarabia, percepțiile n-au putut face la timp toate încasările din care să poată îndeplini toate treburile obștii” [9, f. 196].

Însuși Comitetul școlar județean se afla într-o situație foarte grea din cauza că „... nu-și putea îndeplini rolul său de părinte al comitetelor școlare rurale, cărora ar fi trebuit să le întindă o mână de ajutor la vremuri de nevoie”. În continuare, se menționează: Comitetul școlar județean a întreprins toate eforturile pentru întreținerea școlilor, pentru continuarea construcției localurilor de școală. „În județ mai sunt încă patru localuri de școală care nu pot continua lucrările din cauza lipsei de fonduri... Populația, cu toată criza prin care a trecut din cauza celor doi ani de secetă, a avut grijă a-și strânge materialul necesar, chiar și mijloace bănești ca, la un moment dat, să înceapă construcția localurilor de școală. La această bunăvoință și dragoste de școală din partea locuitorilor basarabeni, lipsiți 106 ani de carte românească, am voi să răspundem și noi cu aceeași bunăvoință, încurajându-i de a-și construi singuri casa de unde să izvorască lumina și iubire de patrie” [9, f. 196]. În încheiere, se arată că mai era nevoie de încă cinci milioane de lei ca școlile primare din județul Lăpușna să funcționeze normal și pentru întreținerea lor.

Unii membri ai comitetelor școlare manifestau o atitudine nepăsătoare, chiar ostilă în exercitarea funcțiilor. Au fost înregistrate cazuri în care unii din ei refuzau să participe la ședințe, nu își trimiteau regulat copiii la școală, dând astfel un rău exemplu celorlalți locuitori, refuzau să semneze procesele-verbale de încasare a amenzilor etc. În acest context, în 1927, Comitetul școlar județean Cetatea Albă a înaintat administrației Casei Școalelor un proces-verbal, prin care se cerea destituirea din comitetul școlar din comuna Tepelit a unui membru din cauza că „refuză să ia parte la ședințe, să-și trimită copilul la școală... și să semneze procesele-verbale de aplicare a amenzilor” [10, f. 21]. În cele din urmă, s-a cerut aprobarea destituirii acestui membru în baza art. 6 din regulamentul comitetelor școlare și să se comunice rezultatul, pentru a se alege un nou membru.

Deși au existat probleme în activitatea comitetelor școlare, grație lor au fost atinse rezultate destul de îmbucurătoare. În acest sens, Constantin Angelescu menționa: „În ceea ce privește construcțiile școlare, contribuția comitetelor școlare a întrecut orice așteptare. Sute de milioane de lei s-au cheltuit în fiecare an de comitete pentru reparații, completări, cumpărări și construcții de localuri. Fără ele nu s-ar fi putut construi sute de clădiri

școlare, răspândite astăzi în toate părțile țării și care au schimbat cu totul fața învățământului nostru” [11, p. 17].

Până la demararea campaniei de construire a localurilor școlare, autoritățile județene și cele școlare au inițiat procesul de reparare, aducere în ordine a școlilor pentru ca acestea să fie deschise pentru copii în noul an școlar. Cu această ocazie, în august 1921, membrul serviciului școlar al județului Chișinău a efectuat un control în ceea ce privește starea unor școli în ajunul noului an școlar. În darea de seamă adresată Comisiei interimare a Zemstvei, s-a constatat următoarele: școala din comuna Pârjoleni „are mare nevoie de reparație, fiindcă această școală veche n-a avut reparație de mulți ani”. În comuna Rădeni s-a efectuat reparația școlii. „Reparația a fost solidă și trebuie să coaste și o sumă de bani destul de însemnată”. În comuna Zamcioji, construirea localului pentru școală a început la inițiativa localnicilor. „Am văzut mare unire ce există între locuitori și truda rodnică depusă de primar și învățător”. În comuna Micăuți, școala era veche, fosta școală bisericească. S-a constatat că clădirea se ruinează, dar și acolo s-au început reparațiile. În comuna Drăsliceni, școala era deja reparată și se afla într-o stare bună. În comuna Grătiești, școala are o clădire frumoasă, construită de Zemstvă. „Învățătorul bătrân, dl Boganeț, și primarul se îngrijesc de această clădire ca de o avere a lor proprie”. Printre obiecțiile menționate au fost următoarele: „aproape toate școlile suferă insuficiența de mobilier, mai ales lipsa de bani. Învățătorii sunt nevoiți a învăța copiii pe scaune mici, aduse de acasă de copii, ce nu e bine pentru bunul mers al învățământului și nici pentru sănătatea copiilor” [12, f. 299, 300]. Iată doar un exemplu elocvent pe un județ, în care autoritățile publice, împreună cu cele școlare, au depus eforturi pentru îmbunătățirea situației școlilor primare de la sate, unele din acestea fiind reparate, iar altele construite. Așa măsuri au fost întreprinse și în alte județe ale Basarabiei.

În martie 1922, pe tot cuprinsul țării, a fost inițiată campania pentru construcția de noi localuri școlare. Din cauza situației financiare dificile, s-a făcut apel la inițiativa particulară pentru realizarea operei de răspândire de carte în mediul populației rurale. Acțiunea de ridicare de noi clădiri școlare și de reparare a tuturor localurilor de școli s-a desfășurat în câteva etape: prima etapă: 1922 – 1928 și a doua: 1933 – 1937. Autoritățile școlare centrale, în comun cu cele județene, au stabilit planul de lucru al acestei campanii. Apelul adresat țăranimii de a se încadra activ în această acțiune a avut un efect surprinzător și rezultate admirabile. Constantin Angelescu constata: „Pretutindeni, populația rurală s-a ridicat cu un avânt nebănuț și, din obolul și munca ei, a clădit, în toate unghiurile țării, noi localuri de cultură națională, care vor rămâne pentru totdeauna mărturia vie a dorinței poporului de a se lumina, de a deschide ochii la o nouă viață” [11, p. 12]. Prin capacitatea de a-i convinge și de a-i uni pe toți cetățenii la opera de cultură a maselor poporului, prin perseverența și energia cu care au supravegheat executarea ei, „prefecții, administratorii de plasă, primarii, învățătorii, preoții, comitetele

școlare, inspectorii și revizorii școlari au reușit să-i însuflețească, să-i facă să pornească cu avânt la lucru, spre a aduce la capăt acțiunea întreprinsă” [11, p. 13].

În toate localitățile unde era necesitatea de a se repara sau ridica un local școlar, au fost înființate „Comitete de construcție”, care, împreună cu comitetele școlare, au dirijat întreaga acțiune, adunând fondurile necesare pentru începerea lucrărilor de construcție și reparație școlară. Membrii comitetului de construcție trebuiau să depună jurământul cu următorul conținut: „Jur credință Regelui, Constituției și legilor, jur să apăr și să sprijinesc interesele comitetului școlar de construcție. Așa să-mi ajute Dumnezeu” [13, f. 10].

În localitățile în care nu existau școli s-a purces la închirierea localurilor de la persoane particulare cu plata chiriei din fondurile școlare pentru a servi ca locale în comune, întocmindu-se contractele respective. Din plata chiriei, proprietarul era obligat să efectueze reparațiile necesare și să întrețină localul într-o stare bună. Se mai întâlneau și persoane care ofereau, în calitate de donații, casele lor pentru școală, fără a percepe vreo taxă de la comitetele școlare. Unii cetățeni ofereau comitetelor școlare piatră, pentru clădirea școlilor materiale de construcție etc. De exemplu, locuitorul orașului Chișinău, Mihail Catacazi, a donat Comitetului școlar din comuna Costești „piatra și zidăria rămasă de pe moșia Hansca în urma distrugerii conacului pe timpul revoluției din 1917. „ O donez sătenilor sub condiția expresă... să se construiască o școală care să deservească necesitățile acestei comune”, a menționat Catacazi [14, f. 14].

În 1922, locuitorii comunei Ruseștii Noi au donat pentru școală o clădire de piatră, fosta curte boierească, deoarece școala care funcționează este neîncăpătoare, cu o singură sală de clasă, dar cu două posturi și cursurile se țin pe rând în două schimburi. Numărul copiilor apți de școală „se ridică până la 600 din care numai 100 urmează cursurile școlare” [15, f. 24]. Ca acest local să fie pus în funcție, comitetul școlar a cerut ajutor Comisiei interimare județene să se elibereze bănci și combustibil pentru o sobă.

O altă problemă care urma să fie rezolvată era starea precară a mobilierului școlar, în special a băncilor, care necesitau reparație capitală. În raportul unui membru al serviciului școlar către Comisia interimară a Zemstvei județului Chișinău, în 1921, se menționează: „În multe școale, băncile sunt așa de distruse că e absolut imposibil de reparat... În prezent, multe școli au mare nevoie de bănci. S-au deschis nouă școli, dar nu s-a gândit că acestea din nou înființate nu pot funcționa și nu vor putea funcționa pe viitor. Am constatat că la școlile unde se face reparație se repară și băncile, care după starea lor pot fi de folos. Propun ca să se cumpere bănci de unde e posibil și chiar să se înceapă la atelierul din Văsieni construirea lor” [12, f. 308]. În acest raport se mai notează că pentru anul școlar 1921 – 1922 au fost alocați 180 mii de lei și s-a propus ca 80 de mii să se cheltuiască pentru repararea mobilierului, iar pentru procurarea mobilierului nou să se aloce 100 mii de lei.

Din cauză că proprietarii care dădeau în chirie unele școli primare nu aveau grijă de ele, nu le reparau, nu le văruiau, erau închise de către autoritățile școlare. De exemplu, școala din comuna Mirești, județul Chișinău, a fost închisă la dispoziția medicului din cauza insalubrității din clase și pentru că elevii s-au îmbolnăvit de scarlatină. S-a cerut să se ia măsuri urgente ca localul să fie dezinfectat în cel mai scurt timp și văruit ca să se înceapă cursurile [13, f. 22].

Problema construcțiilor școlare se afla permanent în vizorul organelor superioare școlare de la București. Astfel, în 1923, Ministrul Instrucțiunii s-a adresat tuturor prefectilor, menționând că în toate județele țării s-a început o activitate intensă pentru construcția de localuri de școală. Pentru ca localurile finisate sau în curs de construcție în 1922-1923 să poată fi introduse în statistica clădirilor școlare a Casei Școalelor, autoritățile de resort au dispus să fie elaborat un tablou despre clădirile finisate sau în curs de executare. În acest tablou urmau să fie incluse „localitățile în care se clădesc localuri, numărul sălilor de clase, materialul din care sunt făcuți pereții și învelitoarea. Provenința, întinderea și situațiunea terenurilor pe care se ridică localurile școlare prezintă un interes deosebit... din punct de vedere igienic, educativ și instructiv. În jurul școlii trebuie să fie un loc cât mai spațios pentru curte, în care școlarii să se poată juca în timpul liber și să execute diferite mișcări gimnastice și un teren pe care să se poată organiza o grădină școlară cu culturi de pomi și legume” [14, f. 163].

În mai 1922, Ministerul Instrucțiunii, ca răspuns la demersul prefecturii jud. Chișinău de a se acorda un ajutor financiar, a rugat să fie informat imediat cu ce mijloace locale poate contribui la construcția localurilor de școli, ca să poată acorda ajutor [14, f. 110]. Astfel, în februarie 1923, Prefectura jud. Cetatea Albă s-a adresat MIP cu rugămintea de a interveni pe lângă Ministerul Industriei de a se concesiona în mod gratuit carierele de piatră, care se găsesc în raza acestui județ, pentru începerea construcțiilor de școli. În această adresare, prefectul a mai solicitat ministerului de resort: „Referitor la construcția a 142 școli cu diferite posturi, de a interveni pe lângă Ministerul de Domenii de a se da, în limita posibilă, în mod gratuit, din pădurile statului, lemnele necesare acestor construcții” [15, f. 2, 3, 4]. Avizul la această adresare din partea Ministerului a fost pozitiv, cu condiția ca să se trimită un tablou în care să fie indicate numele carierelor din care urmează să se extragă acest material și cantitatea necesară pentru fiecare local de școală.

La opera de construcție a localurilor de școli a mai participat și Armata română, care staționa în județele Basarabiei. De exemplu, în județul Bălți, satul Butești, Armata română a început să ridice un local de școală primară, „fiindcă în sat sunt mulți copii și școală nu-i”. Din păcate, localul nu a fost finisat din diferite cauze și, în legătură cu acest caz, senatorul P. Fală, originar din acest sat, a adresat o scrisoare Ministerului Instrucțiunii cu rugămintea să se finiseze această clădire. Răspunsul a fost următorul: „Se va lua în vedere și această școală pentru noile construcții școlare din acest an” [15, f. 7].

Pe tot parcursul anului 1923, Ministerul a acordat ajutoare bănești comunelor din Basarabia pentru construcții școlare. Alocațiile variau între 10 mii și 40 de mii [15, f. 12, 14, 16, 19]. Cel mai prost la capitolul construcții de școli în 1922-1923 a fost în județul Tighina, care a informat MIP că „în cursul anilor 1922-1923 nu s-a construit și nu se construiește niciun local de școală”. Totodată, s-a anunțat că Comisia Interimară a județului „va cere în curând un împrumut pentru construcții școlare în 25 de comune, acestea adunând fonduri de la 25 de mii până la 10 mii de lei și cer ajutor din partea județului și statului” [15, f. 28].

Dacă la 1918 în Basarabia funcționau 1084 de școli, apoi în anii 1920-1921 au fost înregistrate 1 747 de școli primare urbane și rurale, fiind repartizate după naționalități în felul următor: „1 233 – românești, 200 școli – ucrainene, 120 – rusești, 78 – bulgare, 73 – germane, 38 – evreiești, 3 – poloneze și două școli – alte naționalități. Totodată, au fost înregistrați 2 746 de învățători, dintre care 1 892 erau români și 854 – minoritari. Numărul elevilor de la 7 la 13 ani, după recensământ, a fost în 1920-1921 de 398 695, iar numărul copiilor înscriși în școală a fost de 136 172 sau 34,2%. Numărul absolvenților școlilor primare a fost de numai 4 566” [16, p. 20]. Prin urmare, după cum se poate observa din acest tablou, la capitolul construcții școlare, au fost realizate progrese deosebite, dacă ținem cont de situația economică de după război. Între 1918 și 1921, numărul școlilor a crescut cu 663. În ceea ce privește frecvența elevilor, doar 34,2% umblau la școală, nemaivorbind de absolvenți, numărul cărora era destul de mic.

Bibliografie

1. Bârsănescu Șt. Politica culturii în România contemporană. Studii de pedagogie. Iași: Terec, 1937. 359 p.
2. Rusu Oana. Pe holurile școlii interbelice. <http://ziarullumina.ro/pe-holurile-scolii-interbelice-48295.html>.
3. Peneș Nicolae. Dr. C. Angelescu – reformator al învățământului românesc în perioada interbelică. <http://opiniabuzau.ro/dr-c-angelescu-reformator-al-invatamantului-romanesc-in-perioada-interbelica-i>.
4. A.N.R.M., Fond. 66, inv. 1, dos. 11.
5. A.N.R.M., Fond. 339, inv. 1, dos. 188.
6. Decret-Lege pentru înființarea și organizarea comitetelor școlare. În: Școala.1921, nr 1 – 4, p. 1 – 18.
7. A.N.R.M., Fond. 339, inv. 1, dos. 343, vol. 1.
8. A.N.I.C., București, Fond. Casa Școalelor, dos. 374/1925.
9. A.N.I.C., București, Fond. Casa Școalelor, dos. 28/1926.
10. A.N.I.C., București, Fond. Casa Școalelor, dos. 229/1927.

11. Angelescu C. Evoluția învățământului primar și secundar în ultimii 20 ani. București: Curentul, 1940. 82 p.
12. A.N.R.M., Fond. 70, inv. 5, dos. 140.
13. A.N.R.M., Fond. 120, inv. 1, dos. 1154.
14. A.N.R.M., Fond. 339, inv. 1, dos. 537.
15. A.N.R.M., Fond. 70, inv.5, dos. 116.
16. Angelescu C. Lege pentru învățământul primar al statului și învățământul normal-primar. București: Cartea română, 1925. 293 p.